

הארת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

פרשת תזריע-מצורע

תשפ"ג

גיליון 159

א לעבטיגער שבת

יצירת ומעלת האדם

מחלקי בשרו ועורו, ואפילו שערה מן שערות האדם, שאין תלויים בו כמה נפשות ועולמות. ועיקר הארת גוף האדם הוא על ידי דושי וביאורי התורה שמאיר בגופו, שעל ידי זה מאירין כל ששים ריבוא אותיות התורה בתוך גופו ואבריו, עד שיכול לזכות שהוא בעצמו יהיה בבחינת קדושת התורה, וכמעט שהוא למעלה הימנו כביכול, כמאמר רבותנו ז"ל: כמה טפסאי צורבא מדרבנן דקיימי מקמי אורייתא ולא קיימי מקמי צורבא מדרבנן.

הכל מוכן לסעודה

ובתורף דבריו (ערלה ה' אות יט), מקשר זאת לפרשת תזריע, בצטטו דברי רש"י בתחילת הפרשה: 'א"ר שמלאי כשם שיצירתו של אדם הוא אחר כל במה וחי' ועוף כך תורתו נתפרשה אחר כל חי' ועוף. וטעם הדבר הוא בדברי חז"ל: כדי שיכנס לסעודה מיד, שיזכה מיד לעסוק בתורה ועבודת ה' - שיהיה הכל מוכן לפניו, כל מה שצריך לפרנסתו ולהרחיב דעתו בהם. שזהו עיקר תכלית סעודת שבת - תכלית עבודת האדם, בחינת הסעודה שלעתידי. וע"כ הכל נברא קודם יום הששי, והוא נברא ביום הששי סמוך לשבת - אחר שכבר נברא הכל בשבילו והוכן לפניו הכל. נראה מכאן חשיבותו של האדם, שכלל הבריאה, וכל אשר בו הוכן לפניו, כאותו אדם הנכנס לסעודה שהכל מוכן ומוזמן לפניו.

מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי

ומה ראוי להסמיק דברי בעל קדושת לוי (פרשת וירא) מה שאמרו חז"ל: 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי', שלכאורה קשה איך יכולים להגיע למעשי של אברהם אבינו, מרכבה לימן חסדו יתברך? ובתירוץ: שאין הכוונה שהוא יגיע למעשה אברהם עצמו - אלא למעשי של אותו אדם שהיה בשורשו של אברהם, שמכיוון שכבר עשה את כל המצוות בכוחו של אברהם אבינו - אם כן אינו צריך כי אם לשוב לשורשו ולכוחו של אברהם כמו שהיה מקודם. וכאותו הדבר בכאן - לחזור לשורשינו - להיכלל באלוקותו ובמעלותיו של אדם הראשון.

בפרשייתנו המדברת מיצירת ולידת האדם, נדע להעריך מעלותינו - מעלת האדם, נשתדל ונרצה להיות האדם השלם, נדע מכוונותינו שכלולים אנו מיצירתו של הקב"ה ומכלל כוחותיו של אדם הראשון, אך גם מאידך אחריותנו הנובעת מכך. נאמין בכוחינו ובעצמינו, כפי שרבינו אמר לרבי נתן שיאמין בעצמו הוא, באדם הראשון של כולנו.

שירת הפרשה

לידתו ויצירתו של אדם - נאמרה בפרשה גדול הוא מעלת האדם נזר הפרשה.

"ותשת עלי פכיד" נאמרה בכתובים לידת ויצירת אדם הראשון בכתובים אלו רמוזים.

בני אנוש הנעלים חרוטים בזאת הדרך כי על כן אדם הראשון כלול מנשמות העתידים.

בכוחותינו ובאפשרותנו להתרומם טפמים כי על כן פנו כלול עוד מימי קדם צלם האלוקים.

השבוע מתחלת הפרשה בעניין לידתו של האדם: 'אשה כי תזריע וילדה זכר' ובהמשך: 'ואם נקבה תלד'. במדרש (מד"ר): מרחיב לבאר על פסוק זה מיצירת האדם, ומביא את הפסוק: 'אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך'. והמדרש מביא לכך בגודל מעלת יצירת ולידת האדם, ומהותו - מדברי התנאים והאמוראים.

וכך אנו מוצאים בין דבריהם: אמר רבי ברכיה ורבי חלבו ורבי שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון מן העולם ועד סופו מלא כל העולם בראו. מן המזרח למערב מניין, שנאמר "אחור וקדם צרתני". מן הצפון לדרום מניין, שנאמר "ולמקצה השמים ועד קצה השמים" (דברים ד' לב). ומניין כחללו של עולם שנאמר "ותשת עלי כפך".

מעלתו של אדם הראשון והכלולים בו

גדול מהות האדם שנברא בצלם אלוקים. וכבר מובא רבות בדברי חז"ל ועוד, על מעלת יציר כפיו של הקב"ה. וכך הוא בדברי המדרש (מד"ר אחרי מות): 'אדם הראשון היה מכהה לגלגל חמה, קלסתר פניו על אחת כמה וכמה'. ובדברי הרמב"ן (בראשית ה' ד): 'אדם הראשון מעשה ידיו של הקב"ה נעשה בתכלית השלימות בנוי בכח בקומה'.

ואנו בני אנוש הכלולים מ'אדם הראשון' יש בנו כוחותיו וסגולותיו הגנוזים בו. וכבר מאריך בכך מוהר"ת (ליקוטי הלכות ערלה ד' ו) בדברי האר"י: 'בספר הגלגולים', שאדם הראשון היה כלול מכל הנשמות, ומחטא אדם הראשון התבלבלו הדרכים מלהתקרב ולשוב אליו יתברך, שכל אחד צריך לחזור לשרשו הוא, וכמובא (ליקו"מ ל"ה) על התשובה שצריכה לחזור לאתר דאינתגילת מתמן. וזה ששאל הקב"ה את איוב שהרהר אחר מידותיו ית': 'איפה היית ביסדי ארץ, ודר"ל איפה שלך היכן הייתה באדמה', כי אדם הראשון היה כלול מכל הנשמות, ושאל אותו הקב"ה אם יודע היכן הי' מקומו בקומתו של אדה"ר, וא"כ למה לו לטעון על מידותיו יתברך.

ויעויין בדברי האור החיים (פרשת ויחי): שאדם הראשון הוא אילן שבו היו תלויים כל הנשמות של הקדושה שיצאו לעולם מיום היות עולם ואשר עתידין לצאת. וכן הוא בחז"ל (ב"מ פד.) על יעקב אבינו: 'ששופריה מעין שופריה של אדם הראשון'. ואנו שבני יעקב אנו הרי כלולים אנו ממנו ומיופיו והדרו הפנימי. וכמובא על לשון 'אדם' - שהוא מלשון: אדמה לעליון.

וכבר מובא בחיי מוהר"ן (תק"ה): "אם היו מהפכין את האדם היו רואין שבכל גיד וגיד מגידו תלויים אלפי אלפים ורבי רבבות עולמות".

יש לו כוח בכל איבר - ואפילו בכל שערה ושערה

ובגודל מעלת האדם יתבאר לנו מדברי מוהר"ת (כתובת קעקע ג א. תשובת השנה-קומת אדם): "צלם דמות האדם, שהוא כלול מרמ"ח איברים ושס"ה גדים, כנגד רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, שהם כלל כל התורה כולה. נמצא שכל אחד משראל כלול מכל ישראל, ויש לו כוח להחזיר כולם בתשובה, ומחויב להשתדל בזה. גם הוא כלול מכל העולמות העליונים ותחתונים, ויש לו כוח בכל איבר ואיבר ובכל חלק מצלם דמות תבניתו להמשיך העולם אל הש"ת, כי כל חלק מחלקי גופו מיוחד כנגד חלק מחלקי העולם וכנגד כמה נפשות, ואין בו שום איבר וגיד, ושום חתיכה

פניני פרשה

אשה כי תזריע וילדה זכר (יי"ב ב)
אשה, רומז על 'תפילה', וכמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה ו) עה"פ: 'השב אשת האיש והתפלל בעדך'. בכוח התפילה מולדים ההשפעות ומעשים טובים.

זה: 'וילדה זכר' ענין תולדה והמשכת ההשפעות 'תולדותיהן של צדיקים מעשים טובים' שממשיכים בכוח התפילה.

ולשון 'תזריע' רומז על כוח התפילה שמצמיח ועושה פרי. כמובא על תפילתו של אדם הראשון שהזריע זרעים ועשבים, וכמובא על הפסוק: 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ כי לא המטיר - ואדם אין', ופרש"י 'ובשלישי שכתוב בו תוצא הארץ', לא יצאו רק על פתח הקרקע עמדות, עד שבא אדם הראשון והתפלל עליהם, וירדו וצמחו האילנות והעשבים.

וכן ענין תפילה בלשון 'תזריע', כמו 'הזרעים' שצריכים המתנה וסבלנות עד שזה יצמיח ויעשה פרי, כמו שיש להמתין ולהאמין בתפילה וכמובא באריכות על ענין התפילה.

ובליקוטי מוהר"ן (תורה ב): שלפעמים חושבים שהתפילה יבשתיא שאינה עושים פירות, אך באמת אינו כך. (ועיין בליקו"מ קנ"ה כדברים אלו).

"שאת או ספחת או בהרת" (ל"ה ב)
שלושה יצרים ומכשלות זו לפנינו מזו. הראשונה והקשה: 'שאת' - משא העוונות, וכמובא (ליקו"מ ז תנינא): על משאוי הכבד של העוונות. לאחר מכן 'ספחת' - נספח לדבר עבירה, ע"פ מאמרם (נדח י"ג): קשים גרים לישראל כספחת, ענין של קושי - פחות ממשאוי, וכמובא שם במפרשים ע"כ. הקלה: 'בהרת' הרומז 'לאש חיוורתא' יצר הרע המתלבש במצוות (ליקו"מ א), וכל אלו: 'והובא אל אהרן הכהן' - הצדיק שמתקן ונותן דרך לעבודת ה'.

וכן התיקון הוא: 'אהרן הכהן' - 'תורת חסד', תורתנו הקדושה שהא צרי ומרפא 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו'. ובלקו"מ (ר"ח ז ל"ב ל"ג): 'אהרן שלימות התורה ע"י תורה שבע"פ. יורו משפטין לעקב'. ע"ד: 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין'.

"ומראה הנגע עמק מעור בשרו נגע צרעת הוא" (נ"ג א)
עמק' בגמטריא: מאתיים ועשר, כמנין שנות בני ישראל בגלות מצרים.

ויש לומר בהקדם בדברי האור החיים' בכתבו ע"פ זה: 'כשישלוט בחינת הרע באדם, ירשום בבשר האדם הסתלקות זוהרת הרוחני, ולזה יראה חסרון המראה ויהיה עמוק מהעור'.

מובן מדבריו שהעמוק רומז על הרע ששולט באדם. וזה 'עמק' הרומז על גלות מצרים - נגע צרעת הוא'. אך כאשר אין מביטים על העמק - על הרע

הַמִּשְׁךְ פְּנִינֵי פְּרִשָּׁה

של גלות מצרים הפרטי והכללי, וכמובא בליק"ה (סימני בהמה ד ועוד):
שעיקר הגאולה מגלות מצרים שהם כלל הגלויות הוא ע"י שמשמעים
לשוב הכבוש בגולה את מעלתו וישוב לרשו.
וזה שאנו רואים שבדקים אם 'עמק' הנגע, אם גלות מצרים – הרע
הכללי, כרוך אחריו או לא, כי אם אין את העמק' - שהביט בטוב, או
אז: 'יטיהר הכהן'. וכמובא בספר המידות (עצבות ל"ד) "כל הנמשך
אחר צערו יותר מדי, הצער נמשך אחריו".

"בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (ייג מ"ו)

ע"פ המובא (ליקו"מ נ"ב): על עבודת ההתבודדות, שיש ללכת בדרך
יחידי, וגם במקום שאין שם אנשים. וזה: 'בדד' – ענין התפילה
וההתבודדות 'ישב' – הישוב הדעת' בהתבודדות, שאינו מספיק
בידותו הוא, אלא גם 'מחוץ למחנה' לחוץ לעיר.

"זאת תהיה תורת המצורע... וראה הכהן" (כא א)

עיוין בדברי הנועם אלימלך - "וראה הכהן" קאי על הצדיק - שמחזיר
בתשובה את האיש שיצא חוץ למחנה השכינה. ואפ"ל ע"פ המובא
בליקוטי מוהר"ן (ו ב) שהצדיק צריך לקרב את הידרי מעלה, וגם
ה'דרי מטה'. וזה ובאן שמתהר את המצורע מטומאתו שהגיע לו
בעונו, "דרי מטה". ובדברי הכתוב "וראה הכהן", 'ראיה' - ע"ש
"החכמה", וכמובא בפר"ש (בראשית ג): עה"פ "ותפקחנה עיני שניהם"
על שם ה"חכמה" נאמר (ענין ליקו"מ כז) דזהו רומז על 'דרי מעלה'.

"זאת תהיה תורת המצורע" (כא א)

גם בתוך בחינת 'מצורע' יש שם 'תורה' – אפשר למצוא אלוקותו יתברך.
ובליקוטי מוהר"ן (תורה יב): על מאמרם (ירושלמי תענית פרק א) 'אם
יאמר לך אדם, היכן אלקיך - תאמר לו: בכרך גדול של רומי' – שגם
שם, שמלאים גלולים ועבודה זרה, גם שם מוסתר הוא יתברך".

"זאת תהיה תורת המצורע" (כא א)

אפשר לומר: צרעת באדם בגימטריא: פגם חטא לשון הרע (עם התיבות
והכולל), רמז על נגע צרעת שבאה על חטא לשה"ר.

"והזרתם את בני ישראל מטומאתם" (טו לא)

אפ"ל, "והזרתם" לשון 'ניזר' – "כתר" (ז' ו-מ' של ויהזרתם' גמ' נ' עם
הכולל, שורש תיבה זו) דקאי על "כתר תורה" שבכוח התורה אפשר
להיות מופרש מהטומאה. וכדבריהם "אם פגע בך מנוול זה משכה
לבית המדרש, וכמובא בירמב"ם" (הל' ביאה כב): שאין היצר מתגבר
אלא מי שלבו פנוי מהחכמה.

כן אפ"ל, "והזרתם" אותיות 'זרה' – מת': שאם האדם יודע
שהטומאה והתאוות זרים ומתים עבורו, שאין לו שום קשר לכך, יוכל
להתגבר ביותר קלות עליהם. וכמובא על דבריהם (תמיד לב). 'מה יעביד
איניש ויחיה אמרו ליה ימית עצמו'.

ובליקוטי מוהר"ן (ז' תנינא): "כי מי שיועד קדושת ישראל... ויודע
רוחניות ודקות של ישראל - הוא יודע, שישאל הם רחוקים לגמרי
מעון, ואין ענון שייך להם כלל כלל לא, לפי גודל קדושתם משרשם וגדל
דקותם ורוחניותם".

"ורחץ בשרו במים חיים וטהר" (ט"ו יג)

ר"ת, וס"ת של: 'ורחץ ב'שרו' ב'מים' חיים' הוא 'מי מקוה' רמז על
היטהרות של מקוה. וזהו "וטהר". ואפשר להוסיף בדרך צחות
בדבריהם (ברכות ב.) 'מאי וטהר טהר יומא' - היטהרות 'היום' במקוה
- כמנהג חסידים ואנשי מעשה הטובלים כל יום במקוה.

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ל

"אשה כי תזריע וילדה" (ויקרא י"ב ב)

ששה ילדים – עבור ששה כיסאות

היה זה בתחילת תקופת התקרבותו של מוהר"ת לרבינו הקדוש, בראותו את החיבה העמוקה
שרבינו רוחש לו, פתח את פיו והחל לשפוך לפניו את לבו, הוא סיפר את כל מה שעבר עליו
מאז התקשר אליו. כשמוהר"ת סיפר אודות המנין בסוכת אביו, ואין שהתפללו שם בחיות,
בכוח ובהתלהבות, הפכו פני רבינו להבים, והתחיל לחזור על התורה שאמר אמש עם סיום חג
שמחת תורה (ליקוטי מוהר"ן תורה מח), שם רימז רבינו גם ענין זה, מובא שם - שתפילה בכוח
היא בחינת סוכה, כמרומו בפסוק (ישעיה נא): "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כיסיתך". כמו כן
הוסיף רבינו כי הבחינה של סוכה ותפילה מסוגלת לבנים...

מוהר"ת לא הפסיק להתפעל מהרוח הקודש הגלויה שראה אצל רבינו, כיצד הוא מכווין
בדבריו הקדושים אל כל העניינים הנצרכים לו, שכבר עבר לקרוב לעשר שנים מנישואיו וסבל
צער רב על שלא זכה לזרע של קיימא – חיים וקיימים, ועדיין לא הזכיר זאת כלל בפני רבינו.
מוהר"ת הבין שרבינו מרמז לו שיוזכר עצמו ויבקש אודות זרע של קיימא. ובכן, הוא ביקש
מיד שיוושע בבנים. ורבינו כאילו המתין לבקשה זו – השיבו מיד: "עבור זה אתה חייב לתת
פדיון". מוהר"ת ענה שבין כה וכה היה בכוונתו לתת מתנה לרבינו, בקשר לתורה ששמע ממנו
בשבת שובה, ובכן, רבינו הציע לו להביא ששה כסאות, בקשר לתורה ו' בליקוטי מוהר"ן, שרבינו
מזכיר שם: בחינת שש מעלות לכסא, כמספר אות "וה" המקשרת בין הנקודה העליונה והתחתונה
של האות "אלף", שרבינו הזכיר בתורה של שבת שובה.

מוהר"ת הזמין ששה כיסאות עבור רבינו, ולבסוף זכה לששה צאצאים: חמשה בנים ובת
אחת. ולדו האשון נולד לו עשרות חודשיים בתחילת כסליו, ושלא כבעבר נשאר חי וקים להוריו.
ברבות הימים התבטא מוהר"ת בנימה של צער: "אם הייתי יודע אז שמספר הילדים תלוי
בפדיון – הייתי מביא לרבינו "א טוץ", כלומר תריסר כיסאות...

"מן הבגד" (ויקרא י"ג נו)

הבדחן שהחליף את בגדיו

היה זה פעם, שהשתתף רבינו בשמחת חתונה, ובחתונה זו היה שם בדחן ששימח את הציבור.
בין פעולותיו היה מחליף את בגדיו, פעם לרבי ופעם לכוומר. התבטא רבינו ואמר: הנה האדם
הוא מלאך, וכבר הוא כומר. "אט איז מען א מלאך, אט איז מען א גלח". (וראה "מדרש תנחומא"
- משפטים י' – "אתמול מלאך והיום שוטה").

"בבית ארץ אחוזתכם" (ויקרא י"ד לד)

חדרו של רבי שמואל שפירא ב"מירון"

היה זה החסיד הנודע בלהבת אש העבודה רבי שמואל שפירא – שהיה לו בחזקתו חדר – כוך
קטן ששימש לו לעבודת השם.

לפני שקיבל את החזקה על חדר זה, היה החדר תחת שרביט פיקוחו של "חכם מנחם" מחשובי
חכמי צפת הספרדים שהגיעו בתדירות למירון, מבני היכלא של ה"חכמים" שהיה להם את
החדרים למעלה בחצר הציון של ציונו של רשב"י. הוא האריך ימים לאחר כל החכמים הוותיקים
עד שפטר בשנת תש"כ.

החסיד רבי שמואל שפירא היה מגיע למירון לעיתים תכופות. עוד משנות בחרותו בשנות
התר"ץ - מסר את נפשו על הנסיעות למירון, עד כדי כך שבשנת תש"ח לאחר ששהה בשבי הירדני
יחד עם שאר פליטי העיר העתיקה ושוחרר לאחר מאמצים רבים, מיד לאחר השחרור, היישר
מהשבי - ולפני שביקר בביתו - שם את פעמיו למירון לרגל ז' אדר של שנת תש"ט!
בכל שנה נהג לנסוע למירון בימים הנוראים של חודש אלול והיה נשאר שם עד לאחר יום
הכיפורים. זאת לבד מכל ימי ערב ראש חודש ימי עלייה למירון, שבתות מסוימות במשך השנה
וגם ב"סתם" ימים שבהם היה לו הזדמנות לנסוע.

עד לפטירתו של חכם מנחם היה רבי שמואל מגיע ללא מקום אכסניה, והאמת שהוא לא היה
צריך לכך, שכן פרוש היה מכל הבלי העולם הזה. את כל זמן שהותו שם היה מבלה בבית הכנסת
הקטן שליד ציון הרשב"י, ולעת הצורך - היה חוסף תנומה באחת מפנינות המערה.

לבן והקשיבו ספור החזקה על חדר זה ראו וידידו הטוב לעבודת השם - רבי הירש לייב ליפל
ששכנע אותו שיעבור לחדר שהתפנה. מאז במשך עשרות שנים היה המקום לפינת - יקרת של
עבודת השם, בניצול חדרון קטן זה לתורה ותפילה. בשנים האחרונות לחייו כמעט ולא היה
יוצא מפתח חדרו, ושם היה עורך את סדרי תפילותיו ולימודיו. והיה המקום לחדרת אלוקים...

מן ספרי התנ"ך | נזהרים בברכת המזון!

לקיים יקרים! זוכים אנו בכל יום יום לקיים מצות עשה של התורה "ואכלת ושבעת וברכת"
- לברך בברכת המזון! לאחר סיום סעודתנו.

רבות נכתב בספרים הקדושים בגדל מעלת מצוה זו של ברכת המזון, מעלותיה וסגולותיה.
בעל המשנה ברורה, מביא בשם ספר 'החנפה': הנהיר בברכת המזון מזונותיו מצוין לו בכבוד
כל ימיו. ועוד מביא מביא בשם בעל ה'רוקח' למה אין אות פ' סופית בברכת המזון לפי שכל
המברך ברכת המזון כפונה אין שולט בו חרון אף, לא שצף ולא קצף וכו', שמונה מלאכים
שנגמרים עם אות פ' סופית.

הבו והקשיבו ספור הקשר לברכת המזון: פעם אחת היתה איזו סעדת שמחה בבית מרת
אדל, בת רבנו הקדוש - רבי נחמן מברסלב, בעיר אומן, והשתתפו בסעודה גם נשים מהעיר.
וישבו כנהוג, הגברים בחדר אחד והנשים בחדר אחר.

תלמידי הרבי דברו ושוחחו ביניהם איזה זמן, וסברו הנשים שכבר ברכו החסידים ברכת-
המזון. אמרה להם אדל שלדעתה עדין לא ברכו ברכת-המזון, משום: ששקשאוניו של אבי
מברכים שומעים אותם. "ואורם מין טאטנס לייט אז זיי בענטשן הערט מען", - ואחר-כך
באמת נשמע רעש גדול מקול ברכת-המזון של התלמידים.

הבה ילדים יקרים, גם אנו נקפיד יותר להשקיע בברכת המזון, לברך מתוך סדור או ברכת
המזון, לברך לאט במתינות ובקול, ונזכה לכל הברכות וההשפעות בזכות ההדיר בברכת המזון.

במעט המימות ותבערה

מתגלה הפרי והטוב!
"כי נגד שנתלהב ונבער
לעבירה או לתאוה
רעה, חס ושלום... נגד
זה צריך שיתלהב ויבער
לבו להשם יתברך, כי
על ידי חמימות הלב,
על ידי זה מגרש רוח
הטומאה".
(ליקוטי הלכות)

זוית ראיה <<

